

Ігор ГАРАСИМ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
harasym.i@tntpu.edu.ua*

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний світ вимагає від фахівців у галузі економіки не лише технічних навичок, але й моральних і соціальних цінностей. Актуальність використання аксіологічного підходу в професійній підготовці магістрів з економіки обумовлена декількома ключовими аспектами, адже сучасні реалії бізнесу диктують необхідність дотримання етичних норм та цінностей у професійній діяльності. Корпоративна відповідальність, дотримання прав людини, збереження природних ресурсів – усе це стає не менш важливим, ніж досягнення фінансових показників. Аксіологічний підхід допомагає майбутнім економістам розуміти значення цих етичних аспектів та відповідальність, яка покладається на них у розвитку бізнесу [1].

Враховання соціальних аспектів у діяльності підприємства, забезпечення справедливих умов праці, участь у розвитку громади є аспектами, на які магістри з економіки повинні звернути увагу у процесі професійної підготовки. Сучасні роботодавці дедалі більше оцінюють не лише знання та навички кандидатів, але і їхні моральні якості та готовність до відповідальної діяльності. Магістри з економіки, які володіють аксіологічним підходом, мають конкурентну перевагу на ринку праці, оскільки вони готові до вирішення етичних дилем та управління бізнесом відповідно до соціальних норм та цінностей [7, с. 34]. Аксіологічний підхід у професійній підготовці магістрів з економіки не лише актуальний, але й необхідний у сучасних умовах, де моральні та етичні аспекти стають не менш важливими, ніж технічні знання [2, с. 31].

Аксіологічний підхід у професійній підготовці магістрів з економіки передбачає використання методологічних засад, які сприяють формуванню у студентів моральних, етичних та соціальних цінностей, наприклад:

– *інтерактивні методи навчання*. Використання дискусій, підготовки групових проєктів, рольових ігор дозволяє студентам активно взаємодіяти між собою та вирішувати різного характеру етичні та моральні дилеми, що

виникають у сфері економіки. А це у свою чергу сприяє розвитку їхніх аналітичних здібностей та формуванню власних цінностей.

– *кейс-стаді*. За допомогою кейс-стаді студенти аналізують реальні ситуації з економічної практики, враховуючи етичні та соціальні аспекти, що розвиває їхнє критичне мислення та вміння приймати обґрунтовані рішення в умовах складних ситуацій.

– *метод проєктів*. У процесі підготовки проєктів студенти розвивають комунікативні навички та вчаться сприймати різні точки зору. У межах проєктів вони змушені брати до уваги не лише економічні аспекти, але й соціальну відповідальність та етичність власних дій.

– *етичні кейси та сценарії*. Використання етичних кейсів та сценаріїв допомагає студентам вирішувати практичні задачі, залучаючи їх до аналізу різноманітних етичних проблем та пошуку відповідних рішень, що таким чином сприяє формуванню їхніх морально-етичних цінностей.

– *портфоліо та самооцінка*. Портфоліо та система самооцінки дозволяє студентам відстежувати свій особистий прогрес у розвитку моральних та етичних якостей для їхнього подальшого самовдосконалення в цих аспектах [5; 6].

Аксіологічний підхід у професійній підготовці магістрів з економіки є ключовим елементом для розвитку їхньої професійної компетентності, адже цей підхід ґрунтується на визнанні цінностей як основного фактору, що впливає на формування особистості майбутнього фахівця [4, с. 35].

Можемо виокремити три основні аспекти впливу аксіологічного підходу у професійній підготовці магістрів з економіки. Перший аспект впливу аксіологічного підходу полягає у формуванні ціннісних уявлень та підвищенні мотивації студентів до професійного розвитку. Ціннісні орієнтації, що включають у себе такі якості як відповідальність, етичність, інноваційність, формуються через діалог між викладачем та студентом, активну участь у групових дискусіях та проєктній діяльності. Саме цей підхід дозволяє студентам глибше зрозуміти суть своєї професії та власне місце в ній.

Другий аспект допомагає формувати ключові компетентності, які необхідні для успішної діяльності в економічній сфері, а саме: аналітичні навички, креативне мислення, комунікативні вміння та уміння працювати в команді. Аксіологічний підхід сприяє розвитку цих компетентностей шляхом активного включення студентів у практичні завдання, де вони можуть застосовувати свої знання у реальних ситуаціях, а також через постійний аналіз і обговорення цінностей, що лежать в основі їхньої професійної діяльності.

Третій аспект впливу аксіологічного підходу у професійній підготовці магістрів з економіки реалізується у формуванні особистісних якостей, потрібних для успішного фахівця в економічній галузі. Сюди відносимо відкритість до нового, толерантність, лідерські якості тощо. Студенти розвивають ці якості через практичну діяльність, взаємодію з колегами та викладачами, а також самоаналіз [3, с. 48].

Перед впровадженням аксіологічного підходу в навчальний процес необхідно провести підготовчу роботу, що включає ознайомлення викладачів з основами аксіології, розробку методичного забезпечення та планування навчального процесу з урахуванням аксіологічних принципів. Аксіологічний підхід повинен бути відображений у навчальних програмах як окремий модуль або включений у вже існуючі курси з економіки, що забезпечить системність та послідовність у формуванні ціннісних орієнтацій у студентів. Важливо враховувати індивідуальні особливості та потреби студентів, включаючи використання різноманітних методів та форм роботи, які найбільш ефективно сприймаються аудиторією. Іншою рекомендацією є забезпечення підтримки викладачів, наприклад, через проведення тренінгів, розробку навчальних матеріалів та обмін досвідом між колегами. Під час впровадження аксіологічного підходу важливо систематично оцінювати його ефективність та вчасно коригувати навчальний процес, стимулювати самостійну активність студентів шляхом залучення до самостійних досліджень, написання есе та публікацій власних думок на тему цінностей в економіці [3, с. 48].

Отже, аксіологічний підхід активізує критичне мислення та аналітичні здібності студентів, що є ключовими для успішної професійної діяльності в галузі економіки. Розуміння важливості цінностей та їх впливу на прийняття рішень допомагає магістрам з економіки бути більш соціально відповідальними та керувати ризиками у професійній діяльності. Освоєння аксіологічного підходу сприяє підвищенню конкурентоспроможності магістрів з економіки на ринку праці, оскільки вони розвивають комплекс навичок та цінностей, які відповідають сучасним вимогам бізнесу та суспільства.

Література

1. Загородня А.А. Зміст професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні. *Innovative solutions in modern science*. 2016. Vol. 7, No.7. URL: <http://naukajournal.org/index.php/ISMSSD/article/view/970/1107> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Желуденко М.О. Різні підходи до визначення цінностей в аксіологічних теоріях. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2004. Вип. 26. С. 30–33

3. Малий І., Галабурда М. Економічна наука: проблеми усвідомлення методології. *Економіка України*. № 9. 2006. С. 45-54.
4. Пазенок В.С. Ціннісні орієнтації та сучасна освіта. *Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права*. Серія: філософські науки. К.: КУТЕП, 2016. Вип. 23. С. 35-39.
5. Підлісний М.М. Проблеми аксіології та шляхи їх вирішення. Монографія. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 164 с.
6. Підлісний М.М., Шубін В.І. Цінності та буття особистості. Монографія. Дніпропетровськ, ДДФА, 2005. 128 с.
7. Ткаленко Н.В. Проблеми підготовки сучасних економістів у системі вищої освіти України. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2022. №3 (11). С. 31-35.

Андрій ГУКАЛЮК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
andriy15hukaliuk@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЦІННІСНОГО ОРІЄНТИРА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Соціальні цінності відіграють важливу роль у професійній діяльності будь-якого фахівця. Цінності – це оцінки та ставлення людини до предметів, явищ і процесів у навколишньому світі. Цінності відіграють вирішальну роль у житті людини і суспільства, оскільки вони характеризують спосіб життя людини і ступінь відокремлення людини від тваринного світу. Філософські та етичні концепції щодо питання цінностей у суспільстві та житті окремої людини були в центрі уваги з давніх часів. Такі мислителі, як Сократ, Платон, Аристотель, Геракліт, Демокріт та інші не оминали увагою це питання. Праці Декарта, Бекона, Гоббса, Лейбніца, Локка, Юма та інших мислителів зробили значний внесок у філософський аналіз цього питання. Поворотним моментом у розвитку проблеми цінностей стала філософія І. Канта. Поняття «цінність» Кант використовував переважно у своєму етичному вченні. Проблему цінності розглядав також Г. Гегель, який тісно пов'язував її з матеріальними, моральними, правовими та духовними чинниками. Проблема цінностей завжди привертала увагу зарубіжних мислителів. Вагомий внесок у розвиток теорії цінностей зробили такі вчені: М. Вебер, В. Віндельбандт, Е. Дюркгейм, Ф. Знанецький, А. Маслоу, Т. Парсонс, П. Сорокін, У. Томас, В. Франкл, М. Шерер та інші. Цінності як феномен свідомості